O’ZBEKIST0N RESPUBLIKASI OLIY VA O’RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

RO’YXATGA OLINDI

№ vm – 343 - 5A340604 – 2.04

« 1 **»** Iyul **2003 y**

«TASDIQLANDI»

O’zbekiston Respublikasi

Oliy va o’rta maxsus

ta’lim vazirligi

____

« 8 **»** Iyul **2003 y**

FIRMA MOLIYaSI fayaidan DASTUR

Oliy ta’limning 340000 -«Biznes va boshqaruv» ta’lim sohasidagi 5A340604 — «Korxona moliyasi» magistratura mutaxassisligi uchun

Toshkent-2003

Tuzuvchilar: dots. Jamalov X.,
dots. Burxanov U.

Taqrizchilar: prof. Vahobov A.,
dots. Haydarov N

Dastur xalqaro moliyani tashkil etish hamda boshqarishning asosiy shakllarinl o'z ichiga olgan bo'lib, u iqtisodiy oliy ta'limning magistratura bosqichi 340000 -«Biznes va boshqaruv» sohasi 5A 340601 - «Davlat mablag'larini boshqarish», 5A 340602 - «Mahalliy mablag'larini boshqarish», 5A 340603 - «Moliya, pul muomalasi va kredit», 5A 340604 - «Korxonalar moliyasi», 5A 340605 - «Xalqaro moliya», 5A 340606 - «Moliyaviy menejment», 5A 340609 -«Narx belgilash», 5A 340601 — «Xalqaro moliyaviy munosabatlar» mutaxassisligi talabalari uchun mo'ljallangan.

Xalqaro moliya sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar uchun ushbu dastur nazariy bilimlarning asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi. Mazkur fanda xalqaro pul muomalasi, valyuta bozorlarida ochiq bozor operatsiyalari, xalqaro moliya tashkilotlarining faoliyati, davlat pul oqimlari kabi masalalarning nazariy jihatlari yoritiladi. Mazkur dastur asosida tashkil etilgan ma'ruzalarga, bo'lajak magistrlarga xalqaro moliya bilan bog'liq muammolarni echishga ko'maklashuvchi qo'shimcha nazariy bilimlarni beribgina qolmasdan, balki ularni amaliyotga tayyor kadrlar bo'lib etishishiga yordamlashadi.

Данная программа включает в себя основные формы международных финансов и предназначена для студентов магистратуры специальности «Управление государственными финансами», «Финансы, денежное обращение и кредит», «Финансы предприятий», «Международные финансы», «Финансовый менеджмент», «Ценообразование», «Международные финансовые отношения» сферы «Бизнес и управление». В программе освещены финансовые аспекты внешнеэкономических связей Республики Узбекистан, которые отражают суть вопросов лекционных, практических (семинарских) занятий и тем самообразования. В программе приведен список летературы для изучения предмета на узбекском, русском и английском языках. В конце списка были приложены списки сайтов Интернета и компьютерных учебных программ по соответствующим темам курса.

This manual is intended to study of International Finance for the Masters of economic high schools.

Experts working on International Finance sector will be theoretically guided in questions of the subject International Finance.

Open Market conditions require high qualified experts in the sphere of International Finance. In subjects of the given rate the theoretical questions concerning International Currency regulation, Open Market operations in Exchange Markets, activity of International Financial Organizations, Intercountries Cash flow and so on.

The given course of lectures stipulated by the program will help the Masters the additional theoretical aspects necessary for the decision of problems connected with International Finance and prepare them to deal in practice.

Dastur Toshkent Moliya instituta Ilmiy Kengashida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan (2003 yil 25 aprel, 9-sonli bayonnoma)

Dastur Uzbekistan Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi oliy o'quv yurtlararo ilmiy-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengash majlisida muhokama qilingan hamda nashrga tavsiya etilgan (2003 yil 1 iyul, 37-sonli majlis bayoni).

1. SO’Z BOShI

Fanni o’qitishning maqsadi va vazifalari, boshqa fanlar bilan o’zaro bog’lanishi

«Xalqaro moliya» fanini o’qitishning maqsadi - kelgusida goqori malakali iqtisodchi-mutaxassislar bo’lib etishadigan magistrantlar uchun xalqaro moliya va uning tuzilishi haqida nazariy bilimlar berish, ularda davlatning hozirgi davrdagi xalqaro moliya siesatining asosiy yo’nalishlari bo’yicha ko’nikmalar hosil qilishdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib fan o’z predmetini o’rgatish uchun quyidagi vazifalarni qo’yadi:

- xalqaro moliyaning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati va ahamiyatini o’rganish;
- xalqaro moliya tizimi va uning bo’g’inlarini o’rganish;
- xalqaro miqyosda moliyani boshqarishning tashkiliy asoslarini o’rganish;
- mikro va makro darajada xalqaro moliyaning amal qilishini o’rganish;
- xalqaro moliyadan samarali foydalanish yuzasidan xorijiy davlatlar ilg’or tajribalari va amaliyotini o’rganish;
- davlat tashqi savdo va valyuta balansining ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni va uni mustahkamlash imkoniyatlarini yoritish;
- jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida xalqaro moliyaviy munosabatlar ahamiyatini tahlil qilish.

«Xalqaro moliya» fanini o’rganish uchun «Bozor iqtisodiyoti nazariyasi va amaliyoti», «Monetar siyosat», «Hozirgi zamon moliya siyosati strategiyasi» kabi fanlardan olingan bilimlar muhim nazariy asos bo’lib hisoblanadi. Shu bilan birga «Xalqaro moliya» fani qator maxsus fanlar, jumladan, «Bojxona ishi», «Investitsiyalarni loyihaviy moliyalashtirish mexanizmi», «Investitsion loyihalar monitoringi», «O’zbekiston Respublikasi byudjet tizimi», «Davlat moliyasini boshqarish» va h.k. fanlar uchun muhim nazariy-uslubiy asos bo’lib xizmat qiladi.

Oliy ta’lim yo’nalishi yoki mutaxassisligi davlat ta’lim standartiga (DTSga) muvofiq ravishda o’quv **fani bo’yicha** bilim, ko’iikma va malakalariga talablar

Ushbu fanni o’rganish jarayonida talabalar tegishli bilimga, uquvga va ko’nikmalarga ega bo’lishlari lozim. Talabalar umumnazariy fanlardan olgan bilimlari bilan bir qatorda xalqaro moliyaviy qonunchilik, ommaviy-axborot vositalari orqali xalqaro miqyosdagi kundalik moliyaviy o’zgarishlardan xabardor bo’lishlari lozim. Mazkur fanning asosiy g’oyalarini to’la va muvaffaqiyatli o’rganish uchun talabalar xalqaro moliya amaliyotida mavjud iktisodiy tahlil usullaridan, moliyaviy rejalashtirish usullaridan foydalana bilishlari lozim.

«Xalqaro moliya» fanidan olingan bilimlar talabalarni oliy o’quv yurtini tamomlagandan so’ng, xalqaro moliya amaliyotiga oid kundalik faoliyatda uchraydigan dolzarb amaliy muammolari echishda hamda xalqaro moliya munosabatlariga doir adabiyotlarni o’rganib malakalarini oshirishlarida qo’l keladi.

Amaliy, seminar va laboratoriya mashg’ulotlari bo’yicha bajariladigan ishlar miqdoriga minimal talablar

Ishchi o’quv dasturida keltirilgan amaliy (seminar) maajulotlar mavzulari bo’yicha talabalar konspektlar oladi, referatlar va mustaqil ishlar tayyorlaydi hamda amaliyot o’qituvchisi nazoratida ular yuzasidan og’zaki suhbatdan o’tadi. Ushbu talablar amaliy mashg’ulotlar mavzularida kursiv bilan ko’rsatilgan savollar bo’yicha talabalarning to’liq o’zlashtirishlarini belgilaydi.

Auditoriya mashg’uloti turlarining soatlar hajmi (foizlarda) bo’yicha tavsiyalar

Oliy kasbiy ta’limning davlat standartlarida mazkur kursga 90 soat hajmda vaqt ajratilgan. Ularning 36 soati ma’ruza, 36 soati amaliy mashg’ulotlar va 18 soati mustaqil ta’limdir. Ushbu fan bo’yicha darslarni tashkil etish bir o’quv semestriga mo’ljallangan.

Talabalar **bilimini** baholash **uchun o’tkaziladigan nazorat tadbirlari miqdori**

Ushbu fan bo’yicha talabalar o’zlashtirish darajasi o’quv reyting tizimi bo’yicha joriy, oraliq va yakuniy baholash asosida belgilanadi.

Fan o’qitiladigan bir semestr davomida ikki marotaba joriy (seminar mashg’ulotlarida), ikki marotaba oraliq (ma’ruza mashgulotlarida) va bir marotaba yakuniy baholash (yozma ish usulida) amalga oshiriladi.

Kompyuter, informatsion va boshqa zamonaviy o’qitish texnologiyalariii qo’llash

Kuyidagilar ushbu fanni o’qitish jarayonida yangi texnologiyalardan foydalanishning asoslarini tashkil qiladi:

- to’la o’zlashtirish texnologiyasi ko’zda tutilganligi;
- o’quv maqsadlarini nazorat (test) topshiriqlariga o’tkazish texnologiyasi mavjudligi;
- «test topshiriqlarining invariantligi metodologiyasi va nazariyasi» dan foydalanilishi;
- «muammoli usul va haqiqatni immitatsion modellashtirish» asoslaridan foydalanilishi;
- «tayanch» iboralarga asoslangan «yozma ish» orqali nazorat ishlarini o’tkazish tizimidan foydalanilishi.

Bu fanni o’qitishda moliyaga tegishli qonunlar, hukumat qarorlari, moliyaviy hisob-kitoblarning avtomatlashtirilgan tizimi («Moliya» AIJ) dasturi, mizomlar va moliyaviy loyihatarni baholashning YuNIDO va "Project expert" kompyuter dasturlaridan, yangi kompyuter texnologiyalardan, tarqatma materiallardan, testlar to’plamidan ham foydalanish mumkin.

Ishchi dasturni tuzishga oid uslubiy tavsiyalar

Mazkur fan «Davlat moliyasini boshqarish» magistratura ta’lim yo’nalishlari bo’yicha mutaxassislarga tegishli tarzda 2-semestrda o’tilishi mo’ljallangan.

Ushbu fan bo’yicha ishchi dasturlari tuzishda:

- fan bo’yicha bakalavriat bosqichining tegishli yo’nalishlariga tasdiqlangan o’quv rejasiga muvofiq ajratilgan soatlar hisobga olinishi;
- har bir mavzuga oid huquqiy-me’yoriy hujjatlar hamda tegishli moliyaviy konunchilik asosidagi yangi talab va o’zgarishlar talabalar e’tiborini jalb etadigan darajada berilishi;
- mustaqil o’zlashtiriladigan mavzular va savollar ajratilib ko’rsatilishi;
- o’qitishning ilg’or texnologiyalari, dasturiy ta’minot imkoniyatlari hamda talabalar bilimi darajasini nazorat qilishning reyting tizimi talablaridan kelib chiquvchi vazifalar yoritilishi lozim.

2. FAN DASTURI

«Firma moliyasi» fani bo'yicha o'qiladigan ma'ruza mavzulari

O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik korxonalari moliyasining tavsiflanishi va firmalar moliya mexanizmining mohiyati

Uzbekistan Respublikasida tadbirkorlik faoliyatining xutsukiy asoslari. Moliyaning moxiyati va uni tashkil etish tamoyillari. Firmalar moliyaviy mexanizmi. Firmalar ichki va tashqi moliya munosabatlari tizimi. Moliyaviy usullar. Moliyaviy dastaklar. *Moliya menejmentining mshchsad va vazifalari.* Moliya xizmatini tashkil etish. Moliya bozorining turlari.

Firmaning moliya kapitali va uning turlari

Firmaning moliya resurslari va ularni shakllantiruvchi manbalar. Firma kapitali va uning tavsiflanishi. *Kapital turlari. Firmaning aktiv va passivlari. Firma asosiy kapitalining tarkibi.* Asosiy fondlarning tavsiflanishi. Asosiy fondlarni baholash. Asosiy fondlarni shakllantirish manbalari va uni kengaytirish. Asosiy *fondlar amortizatsiyasi.*

Firmalar pul fondlarini tashkil etishining huquqiy asoslari va ulardan foydalanish yo'nalishlari

Firmalar pul *fondalarining guruxlanishi. O'z mablaglari fondlari.* NIZOM kapitalini tashkil etish va mustahkamlash. Qarz *mablaglari fondlarini shakllantirishning x*ukuqiy asoslari.* Korxona aylanma mablag'larida jalb qilingan mablag'lar fondlarining tutgan o'rni. Operativ pul fondlari va ularni shakllantirishning me'yoriy shartlari. *Turli xil manbalardan shakllantiriladigan fondlar va ularni samarali boishcharish.*

Iqtisodiyotning erkinlashtirish sharoitida firmalar daromadlari va xarazkatlarini rejalashtirish

Sotishdan tushumlar va firma daromadlari. *Firma xarajatlarining tarkibi va uni amalga oshirishning odukukiy me'yorlari.* Moddiy xarajatlar. Ish haqi xarajatlari. Ijtimoiy ehtiyojlarga ajratmalar. Boshqa xarajatlar. Firlshning foybasi va *rentabelligi.* Foydani rejalashtirish va prognozlashtirish. *Iktisodiyotni erkinlashuvi sharoitida foydaning tatssimlanishi.*

Firmalar aylanma mablag'larini **boshqarish**

Aylanma kapital: matssadi, yo'nalishi, tarkibi. O'z aylanma kapitali. Qarz kapital. Muomala fondlari. *Me'yorlashtiriladigan* va *me'yorlashtirilmaydigan aylanma mablaglar.* Zaxiralarni boshqarish. Aylanma mablag'lar me'yorlari. Ishlab chiqarish zaxiralarini boshqarish modeli. Tugallanmagan ishlab chiqarish va kelgusi davr xarajatlarini boshqarish modeli. Tayyor mahsulotni boshqarish modeli. Pul *mablaglari va debitor tsarzlarni boshtsarigi..* Aylanma kapitalni shakllantirish manbalari. *Aylanma kapitaldan foydalanish samarasini baxolash,.*

Firmalar hisob-kitob **tizimi** va pul aylanmasi

Uzbekistan Respublikasida korxonalar o'rtasida xxisob-kitoblarni tashkil etishning xukushchsh asoslari. Nakd pulli operatsiyalar. Nakd pulsiz xisob-kitoblarping moxiyati. Naqd pulsiz hisob-kitoblarning turlari. Firmalarning bank bmlan o'zaro aloqalari. *Natsd pulsiz xisob-kitoblarni tashkgig etish. tamoyillari:*

Firmalar faoliyatini tashqi moliyalashtirish shakllari

Molillaigtpirigi. janbalarini *tanlash. K,immatbaxo tsogozlar emissiyasi. Bank kreditlarini jalb kilish.* Firmaning bank bilan kredit shartnomasi. Firmani tijorat kreditlash. Soliq va investitsion soliq kreditlari. Faktoring — *moliyalashtirish shaxli sifatida.* Faktoring operatsiyalarining turlari. *Lizing operatsiyalari.* Byudjet kreditlarini jalb qilish orqali firmani moliyalashtirish yo'nalishlari.

Firmalar investitsiya faoliyati

Investitsiyalarning mouiyati va uning tavsiflanishi. Investitsiey faoliyat sub'ektlari. Investitsion faoliyatning o'ziga xos jihatlari. *Investitsiyalarni boshkarish.* Investitsion faoliyatni amalga oshirish manbalari. Real investitsiyalarning shakllari. Real investitsiyalarni amalga oshirishning asosiy bosqichlari. *Investitsion goyalar va investitsion loyizdalarni ishlab chitsish. Investitsion loyiualar samaradorligini* baarolash. Firmaning moliyavmy investitsiyalari. Moliyaviy qo'yilmalarning, daromadligini aniqlash.

Firmalarning davlat byudjeti bilan munosabatlari tizimi

Soliqqa tortish tizimining umumiy tavsifi. *Uzbekistan Respublikasida tadbirkorlik sub'ektlarini solikka tortish tizimi va solichhlarning turlari.* Firmalarga soliqqa tortish bo'yicha berilgan imtiyozlar. *Firma foydasiga solik. Qo'shilgan kiymat soligi. Aktsiz. Firma mulkini solikka tortish.* Byudjetdan tashqari fondlarga majburiy to'lovlar. *Solik to'lovchilarning %ukuk va majburiyatlari.* Firmalar va mansabdor shaxslarning soliq qonunchiligini buzganligi uchun javobgarligi

Firmalar moliyaviy holati tahlili

Firmalar moliyaviy holatini tahlil qilishning ahamiyati. Firmalar moliyaviy z;olatini taulil tsilish usullari. Firmalar moliyaviy holatini tahlil qilishning axborot bazasi Firmalar moliyaviy holatini umumiy baholash. Firmalar faoliyat natijalariii moliyaviy bauolash. Firmalar renatbelligini tazdlili. Firma balansi likvidliligiii tashchlili. Moliyaviy barkarorlikni tashchlili.

Firmalar faoliyatida yuzaga chiqadigan moliyaviy risklar

Firmalar moliyaviy risklarining turlari va auamiyati. Ichki moliyaviy risklar. Prognozlashtiriladigan moliyaviy risklar. Doimiy va vaqtinchalik moliyaviy risklar. *Moliyaviy risklarni boshkarish. Moliyaviy risklar darajasiga ta'sir etuvchi omillar.* Ichki va tashqi omillar. Moliyaviy risklarni neytrallashtirishning asosiy yo'llari. *Diversifikatsiya.* Xejerlash.

3. AMALIY VA SEMINAR MAShG'ULOTLARI, LABORATORIYa IShLARI, ChIZMA-HISOB IShLARI, KURS ISh (LOYIHA,)LARI MAVZULARINING RO'YXATI

Amaliy (seminar) mashg'ulotlari mavzulari ro'yxati

O'zbekiston Respublikasida firmalar faoliyatini tashkil etishning huquqiy va moliyaviy mexanizmi

Uzbekistan Respublikasida tadbirkorlik faoliyatining huquqiy asoslari*. Moliyaning mohiyati va uni tashkil etish tamoyillari. Firmalar moliyaviy mexanizmi. Moliya menejmetining maqsad va vazifalari. Moliya xizmatini tashkil etish

Firmaning moliya kapitali va uning turlari

Firma moliya resurslarining ichki va tashqi manbalari". Firma kapitali va uning tavsiflanishi. Firma aktivi va passivlari. Firma asosiy kapitalining tarkibi. Asosiy fondlarning tavsiflanishi. Asosiy fondlarn baholash*. Asosiy fondlarni shakllantirish manbalari va uni kengaytirish. Asosiy fondlar amortizatsiyasi.

Firmalar pul fondlarini tashkil etish va ulardan foydalanish

Fprmalar pul fondlarini tashkil etish manbalari. O'z mablag'lari fondlari. Nizom kapitalini tashkil etish va mustahkamlash*. Qarz mablag'lari fondlarini shakllantirishning huquqmy asoslari. Korxona aylanma mablag'larpda jalb qilingan

mablag'lar fondlarining tutgan o'rni*. Turli xil manbalardan shakllantiriladigan fondlar va ularni samarali ooshqarish.

Iqtisodiyotning erkinlashtirish sharoitida firmalar daromadlari va xarajatlarini rejalashtirish

Firmalarning moliyaviy tushumlari va daromadlari. Firma xaraja glarining tarkibi va uni amalga oshirishning huquqiy me'yorlari*. Firmaning foydasi va rentabslligi*. Foydani rejalashtirish va prognozlashtirish. Iqtisodie:ni erkinlashuvi sharoi: 1da foydaning taqsimlanishi.

Firmalar aylanma mablarlarini bonn arish

.\mlanma kapitalning iqtisodii mohiyati. i\:. yorlashtiriladi-gan va me'yorlashtirilmaydigan aylanma mablag'lar. Aylanma mablag'lar me'yorlari. Ishlab chiqarish zaxira.larini boshqarish modeli Tugallanmagan ishlab chiqarish va kelgusi davr xarajatlarini boshqarish modeli. Aylanma kapitalni shakllan-tirii; manbalari. Aylanma kapitaldan foydalanish samarasini baholash.

Firmalar hisob-kitob tizimi va pul aylanmasi

O'abekiston Respublikasida korxonalar o'rtasida hisob-

kitoblarni tashkil etishning huquqiy asoslari*. Naqd pulli operatsiyalar. Naqd pulsiz hisob-kitoblarning mohiyati. Naqd pulsiz hisob kitoblarning turlari. Naqd pulsiz hisob-kitoblarni tashkil etish tamoyillari*.

Firmalar faoliyatini tashqi moliyalashtirish shakllari

Moliyalashtirish manbalarini tanlash*. Qimmatbaho qog'ozlar emissiyasi. Bank kreditlarini jalb qilish*. Firmaning bank bilan kredit shartnomasi Firmani tijorat kreditlash. Soliq va investitsion soliq kreditlari. Faktoring — moliyalashtirish shakli sifatida. Faktoring operatsiyalarining turlari. Lizing operatsiyalari.

Firmalar investitsiya faoliyati

Investitsiyalarning mohiyati va uning tavsiflanishi. Investitsion faoliyatning o'ziga xos jihatlari*. Investitsiyalarni boshqarish. Real investitsiyalarning shakllari va uni amalga oshirishning asosiy bosqichlari*. Investitsion loyihalar samaradorligi baholash. Firmaning moliyaviy investitsiyalari. Moliyaviy qo'yilmalarni daromadligini aniqlash*.

Firmalariing davlat byudjeti bilan munosabatlar tizimi

O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik subektlarini soliqqa tortish tizimi va soliqlarning turlari*. Firmalarga soliqqa tortpsh bo'yicha berilgan imtiyozlar. Firma foydasiga soliq*. Qo'shilgan klimat solig'i. Aktsiz. Firma mulkini soliqka tortish. Byudjetdan tashqari fondlarga majburiy to'lovlar. Soliq to'lovchilarning huquq va majburiyatlari*.

Firmalar moliyaviy holatini tahlili

Firmalar MOLIYAVIY holatini tahlil QILISHNING ahamiyati. Firmalar moliyaviy holatini tahlil qilish usullari* Firmalar faoliyat natijalarini moliyaviy baholash Firmalar rentabellip' ting tahlili. Firma balansi likvidliligp sh tahlili. Moliyaviy barqarorlik tahlili*.

Firmalar faoliyatida yuzaga chiqadigan moliyaviy risklar

Firmalar moliyaviy risklarining turlari va ahamiyati*. Ichki moliyaviy risklar. Prognozlashtiriladigan moliyavii risklar. Doimiy va vaqtinchalik moliyaviy risklar. Moliyaviy risklarni boshqarish. Moliyaviy risklar darajasiga ta'sir etuvchi omillar. Ichki va tashqi omillar. Moliyaviy risklarni neytrallashtirishning asosiy yo'llari. Diversifikatsiya Xejerlash

4. TAVSIYa ETILAYoTGAN MAVZULAR BO'YIChA KO'RGAZMA-NAMOYISh MATERIALLARI RO'YXATI

O’quv jarayonini tashkil etishda mavzularni ko’rgazmali vositalardan, slaydlar, diaproektor va jadvallardan foydalanish asosida o’rganish ko’zda tutilgan. Ayrim aniq masalalarni o’rganishda shaxsiy kompyuterlardan foydalanish tavsiya etiladi.

Tahlillar, prognozli ko’rsatgichlarni hisoblash,

diagrammalarni, personal kompyuterda elektron jadvallarda Excel 7,0 paketi bilan ishlash orqali yorqin namoyon etilishi mumkin.

Shu bilan birga talabalar «Pravo» tizimi orqali moliyaviy qonunchilik yangiliklaridan xabardor bo’lishlari va o’qish jarayonida ulardan foydalanishlari mumkin.

Case Studies: Xalqaro moliya institut lari faoliyatiga doyr o’quv misollari (rus tilida). Ochiq jamiyat instituti xomiyligida Iqtisodiy Markaz tomonidan tuzilgan.

Masofaviy o’qitish soatlari: Xalqaro valyuta fondi, Xalqaro qayta tiklash va taraqqiyot banki, Evropa qayta tiklash va taraqqiyot banki, Xalqaro rivojlantirish assotsiatsiyasi, Xalqaro moliya korporatsiyasi dasturlari; www.yandex.ru; www.fmmarket ru; www.rambler ru; www.worldbank.org ru; www.imf.org;

Statistik to’plamlar:

1. Platejniy balans Respubliki Uzbekistan za 2000, 2001, 2002g.;
2. Vneshnie dolgi stran mira za 1999, 2000, 2001g.
3. Informatsionniy byulleten MVF za 1999, 2000, 2001g.

5. O’ZLAShTIRISh NAZORATI

O’quv jarayoni davomida talaba to’plashi mumkin bo’lgan maksimal ball 60 ga teng bo’lib, shundan joriy baholashga 24 0 ball, oraliq baholashga 180 ball va yakuniy baholashga 180 ball ajratiladi. "Yozma ish" variantlar bo’yicha tuzilib u o’quv dasturiga to’liq moe kelishi ta’minlanadi va talabalarning o’zlashtirish darajasi reyting tizimi asosida baholanadi.

Joriy va oraliq baholash uchun fanga belgilangan ball miqdori o’quv rejasi bo’yicha har semestrda ajratilgan soatning 70 foizi darajasida belgilanadi. O’qitilaetgan fanga mas’ul bo’lgan kafedraning qarori bilan mavzularning murakkabligi va dolzarbligiga qarab ballar quyidagi mezonlar asosida qo’yiladi:

- magistratura tinglovchisining o’quv jarayonidagi davomati va faolligi;
- amaliy mashg’ulotlarga tayyorgarlik darajasi;
- fan bo’yicha qonuniy va me’yoriy hujjatlarni konspektlashi;
- kafedra tomonidan belgilangan mavzular bo’yicha referat yozishi;
- mustaqil ta’lim doirasida berilgan nazorat ishlarini bajarishi.

Joriy va oraliq baholash "yozma ish" usulida yoki boshqa usullarda (og’zaki, test, himoya va hokazo) ham o’tkazilishi mumkin.

Yakuniy baholashda fan bo’yicha dastur to’la o’tilgandan so’ng magistratura tinglovchisining bilimi baholanadi. Yakuniy baholash uchun ajratilgan ballar miqdori o’quv rejasida fanga ajratilgan soatning 30 foizi miqdorida belgilanadi. Fan bo’yicha yakuniy baholash "yozma ish" usulida o’tkaziladi.

Oliy ta’lim muassasasi fanlar uchun baholash turlarining har biri bo’yicha reyting ballarini hisoblash mexanizmini ishlab chiqadi va uslubiy kengashda tasdiqlaydi

Semestr eki o’quv yili davomida o’qitiladigan fan bo’yicha minimal 55 va undan yuqori foizni to’plagan magistratura tinglovchisi qoniqarli o’qiyotgan deb hisoblanadi. Fanlar bo’yicha maksimal ballning 55 foizidan kam ball to’plagan magistratura tinglovchisi qoniqarsiz o’qiyotgan (akademik qarzdor hisoblanadi.

Semestr davomida fanlar bo’yicha to’plangan ballar quyidagi o’zlashtirish ko’rsatkichi bilan baholanadi:

- 86-100 foiz (51,6 balldan 60,0 ballgacha) - «a’lo»;

- 71-85 foiz (42,6 balldan 51,0 ballgacha) - «yaxshi»;
- 55-70 foiz (33,0 balldan 42,0 ballgacha) - «qoniqarli».

Yozma ish variantlarini baholash mezonlari kafedra majlisining bayonnomalari bilan tasdiqlanadi.

6. ADABIYoTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. Karimov I.A. O’zbekiston milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. ~ T.: Uzbekistan, 1996.
2. Karimov I.A. Uzbekistan XXI asr bo’sag’asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. — T.: O’zbekiston, 1997. Karimov I. A. Uzbekistan Buyuk kelajak sari. — T.: Uzbekistan, 1998.
3. Uzbekistan Respublikasining "Valyutani tartibga solish to’g’risida"gi Qonuni. 1993 yil 7 may.
4. Maksime V. Eng, Frensis A. Lis, Lourens Dj. Mauer. Mirovie finansi. - M.: Deka, 1998.
5. Krasavina L. N. Mejdunarodnie valyutno-kreditnie i finansovie otnosheniya. Ucheb. pos. - M.: Finansi i statistika, 2001.
6. Abramova A. M,, Aleksandrova L. S. Finansi, denejnoe obrashchenie i kredit. Ucheb. pos. - M., 1999.
7. Avdokushin E. F. Mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya. Ucheb. pos. - M., 2001. Bocharov V. V. Investitsionniy menedjment regionalniy aspekt. - S-Pb.: Piter, 2000.
10. Dj. Van Xorn. Osnovi upravleniya finansami. Pod red. prof. Sokolova Ya. V. - M.: Finansi i statistika, 1996.
11. Dj. Menvil Xarris. Mejdunarodnie finansi. - M., 1996. Shmireva A. I., Kolesnikov V. I., Klimov A. Yu. Mejdunarodnie valyutno-kreditnie otnosheniya. - S-Pb.: Piter, 2001.
12. Ershov M. V. Valyutno-finansovie mexanizmi v sovremennom mire. - M.: OAO MPO, 2001.
13. Fedorov A.M. Osnovi straxovoy deyatelnosti. Ucheb. - M.: BEK, 1999. Kratko I. G. Mejdunarodnoe predprinimatelstvo. Ucheb. pos. - M, 2001.
14. Mirovaya ekonomika i mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya. Uch. pos. pod red. Akopovoy E. S. - M.: Feniks, 2001.
15. Mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya. Uch. pod red. Liventseva N. N. - M.: Finansi i statistika, 2001.
16. Mirovaya ekonomika, mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya. Seriya uchebniki. Ucheb. pos. pod red. Akovopoy E.S. - M.: Feniks, 2001.
17. Mejdunarodnie finansovie otnosheniya. Uch. pod red. akad. Senchagova A. G. - M.: Finansi i statistika, 2001.
18. Strigin A. V. Mirovaya ekonomika. - M., Ekzamen, 2001.

Qo’shimcha adabiyotlar

1. Kurochkin D. N. Evro — novaya valyuta Starogo Soveta. - M., 2000.
2. Livshits A. Ya. Osnovnie orieshiri finansovoy politiki// Finansi, 1997, №
3. Mirovaya ekonomika Ekonomika zarubejnix stran. Pod red prof. V. P. Kolesova i dr. - M.[1]. Flinta, 2001.
4. Pogorletskiy A. I. Ekonomika i ekonomicheskaya politika Germanii v XX veke. - S-Pb. 2001.
5. Pushkareva V. M. Istoriya finansovoy misli i politiki nalogov. Ucheb. pos. - M.: INFRA-M, 1996.
6. Sumarokov V. N. Gosudarstvennie finansi v sisteme makroekonomicheskogo regulirovaniya. ~ M.: Finansi i statistika, 1996.
7. Boyd J. Inflation. Growth and Central Banks. Theory and Evidence, 1996. Policy Research working Poner 1575. The World Bank Washington. D. C.
8. Hermes N. Lesnik R. Financial System Development in Transition Economies. Journal of Banking and Finance. Vol. 24, pp 507-524
9. Moyer S Financial System Corporote Finance and Economic Development, in RA Hubbard (ed) Asymmetric information Corporote Finance and investment. A Notional Bureau of Economic, 1990. Research Project Report, University of Chicago Press Chicago, pp 307-322.
10. Stemherr A. An innovatori Package for Financial Sector Reforms in Eastern European Countries. Jorunal of Banking and Financeiel. 17, pp 1033-1057/
11. Mmgaleva Zh. About the experience of enterprise's strotegies in crises situation. All Russian scientific conference "Economics" theory methodology, thends of developmrnt. S-Petersburg, 1998.

Tkacheva Smnovation Activities Infrastrue, turee as Multi Angent Sysem. The 11th Annouol Meeting of the Japan Association for Evolutionary Economics. JAFEE, 2000. Tokyo Japan 2000. 136-141.